

Lars Nordenswan

Esitelmä Aulangon Rotaryklubissa 7.2.2012

500 vuotta sukuni vaiheita Kerimäen Tuomas Kustaa Kettusesta Ahlbackan isäntiin, Esitykseni perustuu pääosin vuorineuvos Gösta ja hänen poikansa Lars Nordenswanin suvustamme tekemiin tutkimuksiin eli tarina siitä kuinka ruotsin kieli tuli Suomeen ja Aulangon klubiin

Tuomas Kustaa Kettunen, maanviljelijä on vanhin tunnettu esi-isämme. Hän eli ja asui 1500-luvun alussa Naukkarilan kylässä Kerimäen pitäjässä, noin 12km itään Savonlinnasta, hänen poikansa

Antti (Andreas) Kettunius, oli ensimmäinen joka käytti latinalaistunutta nimimuotoa Kettunius. Häntä ktsuttiin luultavasti **Antiksi**. Hänet mainitaan Jääsken kappalaisena vuonna 1578. Kaikki henkilötiedot puuttuvat. Opiskeli ehkä aluksi [Viipurin](#) latinankoulussa, josta enempää tietoa en löytänyt, ja sitten varmaan Turun katedraalikoulussa, Agricolan aikaan!(koulu oli perustettu jo 1200-luvulla).

Seuraavien neljän sukupolven tiet olivat sikäli samanlaiset, että kaikki kulkivat pappisuralla.

Heistä ei ole paljoa kerrottavaa.

Pertti (Bertil) Kettuniuksesta tiedetään vain että hän aloitti uransa toisen polven kappalaisena Jääskessä, missä seurakunnassa hänestä sittemmin tuli vakituinen kirkkoherra (1612) ja lopulta rovasti. Hänen syntymäaikansa on myös tuntematon, mutta osunee 1500-luvun myöhemmälle puoliskolle. Hänen poikansa

Magnus Kettunius mainitaan kappalaisena Jääskessä 1635, Hänestä tiedetään jopa että hän avioitui Karjalan herastuomarin Bertil Hanssonin tyttären Margaretan kanssa. He saivat viisi poikaa, jotka kaikki ottivat nimen **Alopaeus** (kettu on kreikaksi alopeks).

Magnus Alopaeus, vanhin pojista, toimi isiensä tapaan kappalaisena Jääskessä vuodesta 1667 kuolemaansa asti 1692. Hänellä oli kuusi lasta, joista sukumme esi-isä, Anders, oli toiseksi nuorin.

Anders Alopaeus syntyi 1683 luultavasti Jääskessä, kävi koulua Viipurissa ja opiskeli sitten Uppsalassa. Hän tuli sieltä jalkaisin ja rutiköyhänä. Vuonna 1709 hän hoiti Hirvensalmen kappeliseurakuntaa Mikkelin pitäjässä.

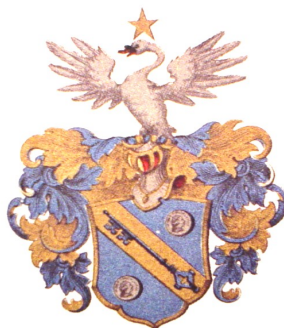
Johan Alopaeus - Nordenswan syntyi 1731 Mäntyharjun pappilassa lapsikatraan viimeisenä ja hänen isänsä kuoli pojan ollessa 1½ vuotias. Hänen leskensä aviotui sitten nuoren pappi Cygnaeuksen kanssa ja näinollen hän eli lapsuutensa Cygnaeuksen perheessä, joka selittää miksi hän aatelointinsa yhteydessä sijoitti joutsenen sekä nimeensä että vaakunaansa.

(Cygnaeus nimi lienee kehittynyt muodoista Jousenius, Svanaeus ja Svahn, joka taas on ehkä johtunut Joutsenon pitäjän nimestä; (latinan cygnus = suomeksi joutsen))

Johan Alopaeus aloitti uransa kirjurina maakonttorissa Helsingissä ja toimi siellä kamreerin sijaisena 1758, siirtyi sitten Uudenmaan jalkaväkirykmentin kirjuriksi 1760 ja nimitettiin lopuksi 1762 till kollegion assessoriksi ja maakamreeriksi Uudenmaan ja Hämeen lääneissä. Tämä toimisto "hajasijoitettiin" sitten vuonna 1776 Hämeenlinnaan.

Kuningas Kustaa III:n vallankumous 1772, aatelistolta otettiin yksinvalta pois, porvarit riemuitsivat.

Kuningas Kustaa III soi 21 p:nä syyskuuta 1772 aatelisarvon lääninkamreeri, kollegiasessori Johan Alopaeukselle, joka tässä yhteydessä otti nimen Nordenswan, joka nimi asiakirjoissa esiintyy vasta v. 1777

Vaakunassa näkyvät itse nimeen liittyvät symbolit pohjantähti ja joutsen sekä virkaansa liittyvät kolikot ja avain.

Kun lääninhallitus siirrettiin Hämeenlinnaan, seurasi kamreeri mukana ja asui täällä kuolemaansa asti. Hänet ja perheensä on luultavasti haudattu Turuntien varressa olevaan suvun hautakappeliin, vaikka siitä ei ole varmaa tietoa kirkonkirjoista löytynytkään. (Kirjoista tuhoutui osa v. 1918 väkivaltaisuuksien aikana.)

Sukuyhdistyksen toimesta ja Museoviraston sekä kaupungin yhteistyönä tehdyt työt

kauniin hautakappelin entistämiseksi saatiin päätökseen kesällä 1992. Kaikki hankkeessa mukana olleet osapuolet olivat erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön ja sen myötä saatuun hyvään lopputulokseen.

Johanilla oli kolme poikaa, Henrik Christian, Zachris ja Gustaf Georg, joista sukumme kolme elivoimaista haaraa polveutuvat.

Zacharias (Zachris) Nordenswan, Johanin poika, *1767 - †1823, majuri, on meidän sukuhaaramme kantaisä.

Pso **Christina** Elisabet Florin. (Kuuluisa Hämeenlinalainen suku, omistivat silloin mm. Ahlbackan!)

Zachris ilmoitettiin 5- vuotiaana armeijaan, ja hän oli Suomen sodan syttyessä vuonna 1808 kapteeni Hämeenlinnan rykmentissä ja osallistui sekä Siikajoen että Karstulan taisteluihin, jossa haavoittui vaikeasti. Jalassa pitkään ollut kuula (tai sirpale?) on Ahlbackan salin laatikossa. Hän sai kultaisen urhoollisuusmitalin, hänet lyötiin Miekkaritarikunnan ritariksi ja erosi majurin arvolla vuonna 1809. Hänet mainitaan myös Vänrikki Stålin tarinoissa runossa Adlercreutz.

Armeijasta erottuaan hän viljeli sitten Karan kartanoa Hausjärvellä, joka on toinen sukuhaaramme kantatila.

Torsten William Knut Nordenswan ed. poika * 1.12.1818. † 27.2.1879 Hämeenlinna, kruununvouti

Hämeenlinnan triviaalikoulun oppilas 1830. Yksityistodistus. Ylioppilas Helsingissä 1835. Hämäläisen osakunnan jäsen, mm. Hauhon kihlakunnan kruununvouti 1872. Omisti Hattulan Albackan 1856 - 1879.

Torsten Fredrik Zacharias ed. poika, *1863, Hattula, Ahlbacka, † 1914 Hattula Ahlbacka, Fil.Maist. sai keisarilta v. 1894 kunnallisneuvoksen arvon. Hattulan kunnallislautakunnan esimies. Teki ensimmäisen Hattulan kunnalliskertomuksen. Omisti Hattulan Ahlbackan 1895 - 1914. Osti Englannista Ayrshire-karjaa, joista muodostui valtakunnallisestikiin kuuluisa karja. Tämä yhteistyössä Pelkolan Wegeliusten ja Suontaan Rosenlewien kanssa!

Holger Torstensson ed. poika, *11.8.1900 - †1980. Agrologi.

Omisti Hattulan Ahlbackan 1927-1952. Lukuisia kunnallisia luottamustehtäviä. Toimi sotien aikana kansanhuollon ja Suomen Huollon palveluksessa. .

Kaikesta tähän asti kertomastani voi päätellä, että useamman kerran vaihtuneesta sukunimestään huolimatta on joka sukupolvessa puhuttu kahta, latina mukaanlukien jopa kolmea kieltä.

Kuinka osa Suomen ruotsikielisestä väestöstä näin on sukujuuriltaan puhtaasti suomalaista?

Suomen asutus lappalaisten jälkeen loi tavallaan nykyisen rakenteen koska:

Kaakosta saapui suomalaisugrilaisia asuttaen Karjalan, Savon, Hämeen ja edeten sitten kohti pohjoista hyvien jahtimaiden kutsuessa

Ruotsin rannikolta muutti suunnilleen samoihin aikoihin kalastajia perheineen lounas- ja länsirannikolle hyvien kalavesien houkuttelemana. Lisäksi on tänne muuttanut jonkun verran hallinoväkeä Ruotsin vallan aikana, vaikka suurin osa olikin juuriltaan suomalaisia.

Ruotsin hallitsijat olivat Rooman paavien innostamina tai jopa käskystä ryhtyneet levittämään kristinuskoa idän suuntaan ja alkoivat siirtää pappeja ja virkamiehiä Suomen puolelle lähinnä Turun seudulle, josta käsin he aloittivat pakanallisen

kansan käännättämisen kristinuskoon. Apuna tarvittiin myös kunnan väkeä Suomesta ja tästä lähti kaksi- tai kolmikielisen pappis- ja virkamieskunnan kehitys. Siihen joukkoon liittyi siis **Antti Kettunenkin**, kuten olen edellä selostanut. Tämän prosessin myötä kehittyi Suomeen myös oikeuslaitos, sotaväki ja hallintomuoto lääneineen.

Kyllä minä niin mieleni pahoitin eduskuntavaalien alla kun suvaitsemattomuus kieliasioissakin taas oli lisääntymässä. Koska aina olen tuntenut itseni suomalaiseksi / savolaiseksi se tuntui niin pahalta ja turhaltakin.

Kaksikielisyys on nyt kasvussa, seka-avioliitoissa vanhemmat usein haluavat lapsensa ruotsinkieliseen kouluun. Painotettakoon että maamme ruotsinkielisiin kouluihin pääsee oppilaaksi kunhan oma tarpeellinen kielitaidon! Niissä suuri osa näistä ilmoittaa äidinkielekseen ruotsin!

Peruskoululaisten keskuudessa on ruotsinkieli arvossaan, useampikielisyys samoin. Ylen johtokunta päätti kehittää kaksikielisyyttä ja pitää huolta ruotsinkielen aseman säilymisestä.

Vastavalitun presidenttimme yleensäkin suvaitsevainen asenne.

Pian (L_H) ym. toivomukset ruotsikielisistä lounaskeskusteluista voisi toteuttaa jotenkin. Ehdotukseni tästä jätän klubin hallitukselle pikimmiten!

Kartanon historiasta kertova "Ahlbacka ennen" teoksesta, jonka olen aikanaan tehnyt veljeni Harryn kanssa, on minulla työn alla uusi painos, jota valmistunee kevään aikana. Sitä lainaan sitten mielelläni luettavaksi tai voin sellaisen luovuttaa omaksikin vaikka vitosella.

Lopuksi pyyntöni Agricolan sanoin:

”Älä polje kirjaa kuin sika, vaikka siinä on jokunen vika!”

Släktföreningen Nordenswan Sukuyhdistys on toimiva yhdistys, sen kotisivu on:

<http://suvut.genealogia.fi/nordenswan/>

ja sieltä löytyy paljon lisätietoa.

Ahlbackalla on myös alullaan omat sivut osoitteessa:

<http://koti.aina.net/~lano/>